

Аповесць аб вялікай бітве

Адной з найвялікшых бітваў у гісторыі Вялікай Айчыннай вайны была Курская. Гэтай зямлянавай падзеі прысвечана нямаля старонак у творчых беларускіх пісьменніцтвах. Сярод іх і аповесць Пятра Дудо «Першы салют».

З першых старонак аповесці перад намі паўстае вобраз простага чалавек — калгасніка Макара Галаўнёва. Ён жыў ціха, непрыкметна. Калі ж чужынін наважыў забурганіць яго жонку, Макара бірае зброю, становіцца воінам. Уважана і цяжкая кроўчыца па наліжкіх франтавых дарогх. Яна ідзе да ворага і верай у перамогу перапоўнена сэрца Макара. Галаўнёву даводзіцца ваяваць у знаёмых мясцінах, бацьчына спаленую рэчыву, з якой фашысты вывезлі ў няволью сям'ю.

Пісьменнік раскавае пра баявы будні салдата, заглядае ў салдацкую душу. Унутраны свет героя асабліва поўна раскрываецца ў адносінах да другога салдата — аднавяскоўца Горбікава, які вырашае пакінуць баявую пазіцыю, дэзерціраваць. Гэта страшэнна абурэе Макара асабіста. Грамадскі абавязак і сумленне паказваюць яму адзінае рашэнне: загінуць. Але ўспомінае жонка і маленькі сын Горбікава (як ён, Макара, гліне ім пры сустрэчы ў вочы!). І гэтая чалавечая «абратная» часова бірае над ім верх. Пасля ён сам раскаваецца, што своечасова не сказаў аб гэтым і дзякавае сябе за праўдзіннае слабасць.

Вобраз Галаўнёва прадузівае, паўнакроўны, хоць мясцінамі адчуваецца, што пісьменнік імкнецца некалькі гераізаваць яго.

Лобяц з Галаўнёвым змагаюцца яго баявы сябры — салдаты Волкаў і Амелчанка, сяржант Драздоў, афіцеры Ліквішвілі і Батанін, урач Прыгодова.

Пераканаўча і рэльефна вылісаны вобраз Наталіі Максімаўны Прыгодовай. Пісьменнік надзяляе гераіню самабытнымі, запамінальнымі рысамі. Душаўна прывабнасць гэтай жанчыны надзвычай ярка праўдзінна і эпізады, калі яна аддае сваю кроў жыццю параненай Марышчы. Старонкі аповесці, дзе ідзе гутарка аб каханні Наталіі Максімаўны, прасякнуты сардэчнасцю, лірычнай чыстотай. Псіхалагічная рух гераіні перадаюцца праз партрэт, унутраны маналог, пры дапамозе пейзажу.

Пятро Дудо пазнаміў чытача не толькі з людзьмі фронту і ў спіравамі. У творы жывіць і дзейнічаюць працаўнікі тылу (Васіль, Анюта) і тыя саветскія людзі, каму выпала невадарожна лёс застанца на акупіраванай тэрыторыі (Гаўрыла Андрэевіч, Капырына Спінавіч). Праўда, пісьменнік узялі ім мала ўвагі. Яго задачай было — адлюстравіць граніцёвы падзеі Курскай бітвы. Нельга, аднак, абійсці маўчлівым ніхай сабе і эпізадычна, але даволі карэктна вобраз юнаг беларускай партызанкі Марыны. Гэты вобраз, а таксама ўзле ўзледаюць у сюжэт аповесці ўдзельніцтва, нагадаючы дачасны асобам і чытачу другі вобраз — вобраз спустошанай, па-

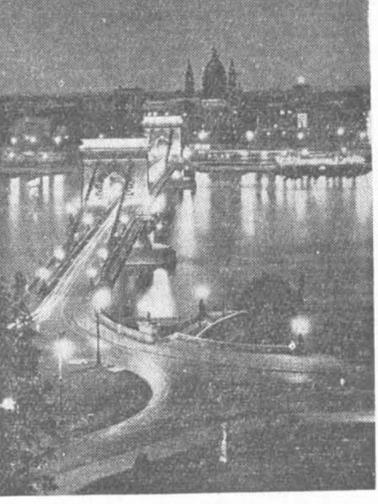
Пятро Дудо. Першы салют. Дзяржаўнае выдавецтва БССР, Мінск, 1956.

МАСТАЦКАЯ ФАТАГРАФІЯ ВЕНГРЫ

Сяброўскія сувязі беларускага і венгерскага народаў мацнеюць з кожным годам. Сталіцу Беларусі часта наведаюць рабочыя і служачыя Будапешта. У Венгерскую Народную рэспубліку з ахвотай едць турысты Мінска, Віцебска, Гомеля.

Пра гэтыя братнія сувязі раскаваюць выстаўкі, якія часта арганізуюцца ў дамах культуры, бібліятэках, рабочых клубах. Днямі Беларускае Таварыства дружбы і культурнай сувязі з замежнымі краінамі разам з аддзелам культуры Мінскага гарвыканкома арганізавалі выстаўку мастацкай фатаграфіі Венгерскай Народнай рэспублікі. У фойе і ў чыталні зале сталічнага кінатэатра «Перамога» экспануецца каля 200 фатаздымкаў. Яны ў асноўным прысвечаны жыццю працоўнай Венгрыі.

Праглядаючы выстаўку, жыццю скажаць, якія фатаздымкі лепшыя. Кожны з іх праскобо зроблены пасвойму цікава. Ады маюць цудоўную кампазіцыю,

Фота У. Крука.

Фота У. Крука.

другія — вылучаюцца майстэрствам перадачы святла і ценяў. Вось, напрыклад, работы Э. Валаш. Іх паць. Амаль што ўсе яны прысвечаны рабочай тэматцы: «Трубачны завод», «Горад металу», «Сталівар», «Іенейскі плавільшчык». Аўтар фатаздымкаў здолеў знайсці найбольш цікавыя моманты з жыцця працоўных і паказаць іх. Беларускае гледача хвалюе і радуе тое, што прамысловыя братнія венгерскага народа знаходзіцца на новым магутным уздыме.

Або ўзв'язь тры фатаздымкі Э. Тамора «Туман раніцы», «Сумная паездка», «Базар». Сюжэты для фатаздымкаў Э. Тамора ўзяў з жыцця, і таму яго работы атрымаліся цікавымі.

Наведвальнікі выстаўкі прыпыняюцца каля фатаздымкаў «Канцэрт» Э. Цынера, «Народная вышыўка» К. Гік, «У оперным тэатры» Д. Сіклаш, «Лес» П. Бічэ, «Малыя дзеці» Д. Сіклаш і інш. Некаторыя з фатаздымкаў — каларыяны.

Выстаўка мастацкай фатаграфіі — карыснае мерапрыемства. У дзень адкрыцця выстаўку аглядала некалькі тысяч працоўных сталіцы.

На здымках: 1. «У Будапешце ноччу» — работа Л. Цэйлінга. 2. Здымак «Народны танец» Ц. Камлоша.

ДЗЕННІК КУЛЬТУРНАГА ЖЫЦЦЯ

Калектыў Тэатра юнага гледача наадае вялікае значэнне мастацкаму абслуговаванню працоўных раённых цэнтраў Мінскай вобласці. Таму ў плане тэатра вызначаны выязныя спектаклі. Толькі ў мінулым месяцы тэатр пабыў у Заслаўі, Барысаве, Біарэце, Дзяржынску і іншых раённых цэнтрах.

Вялікім поспехам сярод гледачоў раённых цэнтраў карыстаюцца спектаклі «Не верце шпію» І. Шамякіна, «У пошуках радасці» В. Розана і «Кханне Алі Барокі» В. Пістэрленкі і інш.

Больш тэатра працягваліся гастролі Беларускага драматычнага тэатра ў Чырвоўскай раёне Магілёўскай вобласці. За гэты час артысты наведалі калгасы «Краіна Саветаў», «Скра», імя Сталіна Вепрынскага сельсавета, саўгас «Чырвоўскі», вучыліца механізацыі сельскай гаспадаркі № 20 і інш.

Цэля сустрэлі гледачы пастаноўкі спектакляў «Вясёлка», «Начыстая сля», «Іван Будаўнаў». Артысты тэатра мелі сустрэчы з удзельнікамі мастацкай самадзейнасці калгасу і саўгасаў, далі гуртковым каштоўныя парады і кансультацыі.

Драматычны калектыў Валожынскага райсаветаўскага шмат направаў імя старэйшым спектакляў «Іван дз Мар'я» па п'есе В. Голтфельда. Надаўна п'еса была папулярна на сценах раёнага Дома культуры. Хоць гэты дзень калектыўна, спектакль прайшоў з вялікім поспехам.

Гледачы цэля сустрэлі зыкаўцаў у асноўных ролях: Я. Ходзімскую, О. Бурмако, А. Філіповіч, С. Анісімава і інш.

Споўнілася 20 год з дня заснавання Брэсцкага музычнага вучылішча. Вучылішча выпускае сотні зольных музыкантаў, якія з поспехам пачаюць працоўны і прафесійналы аркестры, а таксама ў мастацкай самадзейнасці на фабрыках, заводах, школах і ў калгасях.

Цяпер у вучылішчы з ліку навушчы створаны сімфанічны аркестр, аркестр народных інструментаў і аркестр баяністаў, якія часта выступаюць з творчымі канцэртамі перад працоўнымі горада і навакольных калгасу.

Літаратура і мастацтва за рубяжом

ГОГАЛЬ У КРАІНАХ ЗАХАДУ
Лонданскі оперны тэатр «Сэдлерс Уэст Компані» паставіў апэру Вернера Этка «Рэвізор» па матывах неўміручай камедыі М. В. Гогаля.

Вось ужо другі год у мадрыцкім «Экспериментальным тэатры» з вялікім поспехам ідзе п'еса вялікага рускага пісьменніка «Жаніцьба».

САВЕЦКАЯ ЛІТАРАТУРА У БАЛГАРЫ
У Сафіі было прадэставена «Святая саветская кніга». У сувязі з гэтым часопіс «Сучасная Балгарыя», які выходзіць на аперанты і французскай мовы, піша: «Наш чытач прывае творчасць саветскай аўтары папулярна і попытам у нашай папулярнасці і попытам у нашай папулярнасці і попытам у нашай папулярнасці».

За апошнія гады балгарскія выдавецтва выпуслі 5200 назваў кніг саветскай аўтары агульным тыражом у 40 мільёнаў экзэмпляраў. Значнае месца сярод іх займае сацыялістычная літаратура.

Такое ж шырокае распаўсюджанне атрымала ў Балгарыі і саветская мастацкая літаратура. Вышла ў свет 1420 назваў кніг агульным тыражом у 11 мільёнаў экзэмпляраў.

КАНЫ У 1959 г.
З перагата па пятнаццаць мая ў Канах праводзіцца традыцыйны Міжнародны кінафэстываль. У ім прымуць удзел 25 краін, у тым ліку і Саветскі Саюз. Як вядома, у мінулым годзе вялікім поспехам карыстаўся саветскі кінафільм «Лішчы журавы». Сёння ў Канах будзе паказана першая рэжысёрская работа С. Бандэрчук «Лес чалавек» па аднайменнаму апавяданню М. Шолохава.

Венгрыя прышле на фестываль фільм Золтана Фабры «Ганна». Шмат спадзявану французскія кінакрытыкі ўскладаюць на італьянскі фільм «У горадзе Дыябла» Рэната Кастальні і мексіканскі — «Кучарак». У першы з іх адмысла такія вядомыя акцёры, як Ганна Маньёні і Джульета Масіна, а ў другім — Марыя Фелікс і Далорс дэль Рыа.

У АБАРОНУ НАЦЫЯНАЛЬНАЯ КУЛЬТУРА
«Крызіс, які ахапіў цяпер айчы-

Вачыма сяброў

У літоўцаў здаўна існуе звычай дарыць сябрам бурштін. Падарваць чалавеку рач з кавалачка гэтай акамяцелай смалы, павада народнага павер'я, значыць — падарваць дружба. Таму не выпадкова бурштывавы кружок у ахайманні залацістага яночка стаў эмблемай агляду дасягненняў кінамастацтва Саветскай Прыбалтыкі і Беларусі, які праходзіць пад знакам пампярэння творчых сувязей і з'яўляецца ўвавабленнем садружнасці саветскіх народаў.

Калектыў кінастудыі Вільнюса, Мінска, Рыгі і Таліна ўжо не першы год падтрымліваюць творчыя сувязі, і штогодныя сустрэчы кінамастацкага фэстываў сталі традыцыяй. Аднак, у адноўленне ад мінулых год, сёння агляда праводзіцца ў больш шырокіх маштабах. Літоўскі дакументальны фільмаў, у праграму ўключана абмеркаванне мастацкіх кінакарцін, па дзе ад кожнай рэспублікі. Рамкі агляду пампярэння і тым, што ў ім упершыню выступае і Беларускае кінастудыя.

Мінічанам выпад гонар першымі на агляда паказаць сваю прадукцыю. Праўда, літоўскаму гледачу яшчэ і раней былі вядомыя фільмы беларускіх сяброў. Некаторыя з карцін, як «Шалеская легенда», «Чырвоная ліце», не толькі абыйшлі экраны кінастудыяў Літвы, але нават часткова тлі і адміалася. І тым не менш, калі стала вядома, што ў час агляду будзе зноў паказана «Чырвоная ліце», зала вільнюскага кінатэатра «Паргале» была перапоўнена. З імянаўным поспехам прайшла дэманстрацыя кінакарціны «Строгая жанчына». Хоць аб ацёнцы, якую даць гэтай рабце журы агляду, яшчэ рана таварыць (вынікі агляду будуць падведзены пазней), усё ж вярта прысвечі водгукі рэцензентаў аб рабце беларускіх кінамастацтваў. Газета «Саветская Літва» піша: «Рэжысёр фільма «Строгая жанчына» І. Шульман не здольжыў ажыццявіць пятаккі нават у самых драматычных месцах. Просты і бясхитражны сцэнарый М. Влосціна вытрыманы ў строгіх тонах, і рэжысёр выдатна засвоіў гэтую асаблівасць твора. Есць у фільме, вядома, недахопы».

Лешмау мастацкаму кінафільму будзе прысуджаны пераходны бурштывавы прыз. Хто павязе з Вільнюса бурштывавы падарунак? Гэта пытанне хвалюе ўсіх удзельнікаў агляду, аднак пераходна адно — поспех пераможцы з'явіцца рэзультатам фэстывальнага кінамастацтва братніх рэспублік.

Г. ТАРАНОВІЧ.
Вільнюс.

РЭЛІГІЯ — ДУРМАН

У баптысцкай пастцы

УЛ. МЯЖЭВІЧ

АМЯЛА...
Кожна па рыхах, хістаецца невялікі вагончык, прыстававаны для перавозкі людзей. Гручочныя колы, за асцяжымі мільёнамі дрэва. Зрэдку пасвітае паравозік, гонячы ў Вішаньскіх парожных платформах. Машыніст спяшаецца. Там чакаюць лесаробы.

Наша «сабаўка» ў самым канцы састава. Сярод пасажыраў — грузчыкі, рамонтнікі, памочнік пекара Вера, інжынер Саўнаргаса Быкоўскі, начальнік вузакалектэі Двалгалаў.

Над макрочэп, што абалад дарогі, утае яны веснавы дзень. Чым далей ад Ляшчы, тым менш сасны. За Чучывічамі пачаўся аленішч, які цягнецца аж да самай ракі Лянь і далей да славуата Чырвоўскага балота.

Паравозік месцамі заповольвае ход або зусім прыпынаецца, прапускаяючы грузяны лесам саставы. Інжынер Быкоўскі ўглядаецца ў бярозы, што стаіць каля самага насыпу.

Шкаваць з'ява прыроды, — гаворыць ён. — Глядзіце, колькі тут амяла на бярозах. І там, дзе яны прысмакталася, ратунку няма — дрэва немінуча загіне... Тыповы параіт.

Амяла перабардзіва. Яна чапляецца за тую частку дрэва, дзе яно раскідае карону. Часам яна нагарае гняздо. Таму паўна, тут і гаворыць пра амялу — «віхарава гняздо». Толькі гэты незвычайнае гняздо — яно зоймі і ўлетку залінае. Насенне амялы разнасіцца ветрам. Трапішышы на дрэва, яно прыліпае да кары і неабавяе пуская карыньчыкі. Амяла высьмоктае, сунуць дрэва, ці, як кажуць, луньчы яго.

— Бароа сама выкормадзівае свайго ворага, ад якога і гіне. — Заключае Пятро Віктаравіч. — Мне здаецца, што амялы ў вас, таварышы, прыбавілася.

— Ды каб толькі амялы, — чучыць ё адзак. — У нас і людзі ёсць, якія сваімі паводзімі нагадваюць гэтую пацву.

— А што гэта за людзі, цікава паслухаць?
— Будзеце ў Вішаньках ці Гоцку — самі іх бачыце!

ТАЦІНА КАПА
Непрыкметна пацраўся вецар. На станцыі Вішаньскі ўжо цёмна. Адышоў апошні ваз з аальховымі «алкыстамі». У канцы састава пасажырскі вагончык. Хлопцы і дзяўчаты, што працуць у аварыійных пунцёйскіх брыгадах — апошнімі ў суботні вецар пакідаюць Вішанькі.

Апусцеў, прыйшлі вялікі будынак маладзёжнага інтэрната. Заецаца, што з адыходам апошняга цягніка ў Вішаньках спынілася жыццё. Але гэта не так. Вось, сядзячы ля ака, слухае заіхочаць у далечыні грузік цягніка рабціна хлебапакярні Таціна Капа. У яе заўтра таксама выхадны дзень. Але ў яе няма нікога бізкіга, таму і не паехала нікуды.

Таціна Капа гадвалася ў чужыя людзкі, дзе ў нейкай далёкай цёткі. Мабыць, лепш і не ўспамінаць пра гэтую цётку. Дзяўчына была ў яе дармавой рабцінаў, пасвіла каровы і... засталася неспыменнай.

Аднак Тацяна знайшла і сабе сілу, ратунак парвала з мінулым і вось пяты год працуе ўжо ў Лунінскім леспрагасе на пяркні. Спачатку яна, атрымліваючы зарплату, ставіла ў ведамасці крыжыкі, потым іхі скасаваў, і ўспамінаць пра гэтую цётку. Дзяўчына была ў яе дармавой рабцінаў, пасвіла каровы і... засталася неспыменнай.

Начальнік аддзела рабачага забеспячэння леспрагаса т. Кузнецкі асабіста ведае гэтую сіпную дзяўчыну. Ведае яе старшыня рабачома т. Дземянчук, начальнік лесаўчастка т. Пронька. Сам дыр-

ШЧЫРАЯ РАЗМОВА

...Адышоў апошні цягнік. У Вішаньках так ціха, што Тацяна адчувае як рытмічна б'ецца яе сэрца. Праз акно, ля якога яна стаіць, відаць агеньчыкі на рас'язе. Дзяўчына нібы гасючы чакае. Каго? Не ўзабаве Кіндрук зазеціць ляпму і пачне чытаць псалмы. І Тацяна будзе слухаць яго. Будзе, бо яна баіцца гэтага святага паўка і доўгімі ўчыпчастымі рукамі і сівізнай на скронях.

— Вам сумна, праўда, Тацяна? — спыталі мя ў дзяўчыны.
— Сумна, — ледзь чутна адказвае яна.
— Вам тут і навесаліцца, патанцаваць няма дзе?
Тацяна апускае галаву.
— Мне забараняецца танцаваць.
— Чаму?
— У ашчыне ніхто не танцуе.
Танцы — спакусае д'ябла...
— І вы верыце, што гэта так? Ці не здаецца вам, што гэта выдука мэрамалаў, якія хочучы ператварыць вас у паслухмяную авечку, адраваць ад жыцця, поўнага радасці і шчасця? Нагадзіце, як хораша навокал! Хіба ваш сібра Федзя быў супраць гэтага харэвата?

Тацяна ўздрыгнула, узняла галаву, у яе вачух успыхнулі іскаркі радасці, надзеі:
— О, каб ён быў быў...
У пакой адтуле рабціна пяркні Вера. Яна сёння засталася ў Вішаньках, не паехала, як звычайна, у Ляшчы. Гэта вясёлая, імклівая дзяўчына.
— Я ўжо казала, што хутка нас тут усіх баптыстамі зробіць. Жыцьме, як на востраве. Ні радыё, ні кіно, ні кніг, ні газет. А моладзі тут многа. Толькі вось у гэтым інтэрнаце жыць каля сотні хлапцоў і дзяўчат. Ні сактанты і радуюцца. Ім жа тут ніхто не замінае.

— Я ўжо казала, што хутка нас тут усіх баптыстамі зробіць. Жыцьме, як на востраве. Ні радыё, ні кіно, ні кніг, ні газет. А моладзі тут многа. Толькі вось у гэтым інтэрнаце жыць каля сотні хлапцоў і дзяўчат. Ні сактанты і радуюцца. Ім жа тут ніхто не замінае.

— Я ўжо казала, што хутка нас тут усіх баптыстамі зробіць. Жыцьме, як на востраве. Ні радыё, ні кіно, ні кніг, ні газет. А моладзі тут многа. Толькі вось у гэтым інтэрнаце жыць каля сотні хлапцоў і дзяўчат. Ні сактанты і радуюцца. Ім жа тут ніхто не замінае.

— Я ўжо казала, што хутка нас тут усіх баптыстамі зробіць. Жыцьме, як на востраве. Ні радыё, ні кіно, ні кніг, ні газет. А моладзі тут многа. Толькі вось у гэтым інтэрнаце жыць каля сотні хлапцоў і дзяўчат. Ні сактанты і радуюцца. Ім жа тут ніхто не замінае.

— Я ўжо казала, што хутка нас тут усіх баптыстамі зробіць. Жыцьме, як на востраве. Ні радыё, ні кіно, ні кніг, ні газет. А моладзі тут многа. Толькі вось у гэтым інтэрнаце жыць каля сотні хлапцоў і дзяўчат. Ні сактанты і радуюцца. Ім жа тут ніхто не замінае.

— Я ўжо казала, што хутка нас тут усіх баптыстамі зробіць. Жыцьме, як на востраве. Ні радыё, ні кіно, ні кніг, ні газет. А моладзі тут многа. Толькі вось у гэтым інтэрнаце жыць каля сотні хлапцоў і дзяўчат. Ні сактанты і радуюцца. Ім жа тут ніхто не замінае.

— Я ўжо казала, што хутка нас тут усіх баптыстамі зробіць. Жыцьме, як на востраве. Ні радыё, ні кіно, ні кніг, ні газет. А моладзі тут многа. Толькі вось у гэтым інтэрнаце жыць каля сотні хлапцоў і дзяўчат. Ні сактанты і радуюцца. Ім жа тут ніхто не замінае.

— Я ўжо казала, што хутка нас тут усіх баптыстамі зробіць. Жыцьме, як на востраве. Ні радыё, ні кіно, ні кніг, ні газет. А моладзі тут многа. Толькі вось у гэтым інтэрнаце жыць каля сотні хлапцоў і дзяўчат. Ні сактанты і радуюцца. Ім жа тут ніхто не замінае.

— Я ўжо казала, што хутка нас тут усіх баптыстамі зробіць. Жыцьме, як на востраве. Ні радыё, ні кіно, ні кніг, ні газет. А моладзі тут многа. Толькі вось у гэтым інтэрнаце жыць каля сотні хлапцоў і дзяўчат. Ні сактанты і радуюцца. Ім жа тут ніхто не замінае.

— Я ўжо казала, што хутка нас тут усіх баптыстамі зробіць. Жыцьме, як на востраве. Ні радыё, ні кіно, ні кніг, ні газет. А моладзі тут многа. Толькі вось у гэтым інтэрнаце жыць каля сотні хлапцоў і дзяўчат. Ні сактанты і радуюцца. Ім жа тут ніхто не замінае.